

ombudsman

veřejný ochránce práv

Sp. zn. 12940/2022/VOP/TKL
Č. j. KVOP-41369/2022
Datum 27. července 2022

Vážený pan
Ing. Marian Jurečka
ministr
Ministerstvo práce a sociálních věcí
Na Poříčním právu 376/1
128 01 Praha 2

Vážený pane ministře,

obracím se na Vás ve věci **paní A.**, nar. xxxx, bytem yyyy (dále také „stěžovatelka“). Opatrovnice (maminka stěžovatelky) se na mě obrátila, neboť nesouhlasí se snížením stupně závislosti ze stupně závislosti II na stupeň závislosti I, a to od roku 2018.

Případu jsem se ujal poté, co byl případ stěžovatelky několikrát přezkoumán – nejprve shledal pochybení v odůvodnění posouzení zdravotního stavu odvolací orgán (rok 2018) a v další fázi správní soud (rok 2019). S politováním musím konstatovat, že v obnoveném řízení došlo pouze k částečnému odstranění pochybností a rozporů, pro které správní soud původně napadené odvolací rozhodnutí zrušil, proto jsem nucen vydat tuto zprávu a požádat Vás o zajištění nápravy.

V roce 2006 stěžovatelka v pouhých 16 letech prodělala z plného zdraví rupturu gigantického aneurysmatu. Následkem je reziduální pravostranná hemiparéza s akcentem na pravé horní končetině (spasticita, kontraktury prstů), závažné organické postižení mozku, organický psychosyndrom, fatická porucha, epilepsie atd.

Od roku 2015 je stěžovatelka omezena ve svéprávnosti. Znalec vypracoval pro účely řízení o omezení svéprávnosti posudek, ve kterém píše, že v testu kognitivních funkcí (MMSE) dosáhla pouhých 10 bodů z 30 a jde u ní o středně těžké postižení mentálních funkcí – středně těžkou pouhrazovou demenci. Nezvládla test hodin. Zapomněla číst a psát, pouze je schopna opsat text, ale neví, co píše. Orientovaná osobou a situací, nikoli ale místem a časem. Deficit kognitivních a exekutivních funkcí ji ohrožuje významně v oblasti zajišťování potřeb a může si přivodit závažnou újmu, pokud bude činit tato rozhodnutí sama. Mentální věk znalec odhadl na 6–8 let s výrazným kolísáním mentálního výkonu.

Až do roku 2018 pobírala stěžovatelka příspěvek na péči odpovídající II. stupni závislosti. Dne 7. 2. 2018 opatrovnice podala Úřadu práce České republiky – krajské pobočce v Olomouci (dále také „úřad práce“) návrh na změnu výše přiznaného příspěvku na péči. Okresní správa sociálního zabezpečení Jeseník (dále také „OSSZ“) ale dospěla k závěru, že stěžovatelčin stav odpovídá stupni závislosti I. Úřad práce následně dne 1. 6. 2018 vydal rozhodnutí, kterým zamítl návrh na změnu výše přiznaného příspěvku na péči od února 2018 a rozhodl příspěvek na péči poskytovat ve výši 880 Kč měsíčně od července 2018. Opatrovnice se proti rozhodnutí úřadu práce odvolala. Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále také „ministerstvo“) rozhodnutím ze dne 30. 7. 2018, č. j. MPSV-2018/151076-922, prvostupňové rozhodnutí zrušilo a věc vrátilo k novému projednání. Ministerstvo prvostupňový orgán mimo také zavázalo, aby se OSSZ vyrovnala s rozpory v posouzení ve vztahu ke kompletní zdravotní dokumentaci, sociálnímu šetření, rozsudku Okresního soudu v Jeseníku (o omezení svéprávnosti) a vlastními vyšetření posuzujícího lékaře.

Ministerstvo rovněž apelovalo na řádné zjištění skutkového stavu věci. V obnoveném řízení ale úřad práce dospěl ke stejnému závěru, a to, že stěžovatelka potřebuje pomoc jiné osoby pouze u čtyř základních životních potřeb, a to u *komunikace, péče o zdraví, osobních aktivit a péče o domácnost*. Ministerstvo tentokrát odvolání zamítlo a prvostupňové rozhodnutí potvrdilo, a to rozhodnutím ze dne 11. 12. 2019, č. j. MPSV-2019/247416-922. Opatrovnice podala proti tomuto rozhodnutí správní žalobu.

Okresní soud v Jeseníku shodou okolností souběžně rozhodoval o prodloužení doby omezení svéprávnosti. Rozsudkem ze dne 17. 6. 2019 rozhodl o omezení svéprávnosti stěžovatelky na dalších 5 let, neboť dle jeho zjištění se duševní stav stěžovatelky za poslední 3 roky nijak nezměnil.

Rozsudkem ze dne 25. 3. 2021 Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci¹ odvolací rozhodnutí ze dne 11. 12. 2019 zrušil a věc vrátil k dalšímu posouzení. V části týkající se odůvodnění zvládání (a neuznání) mobility, orientace, stravování, oblékání a obouvání a tělesné hygieny správní soud hledal posudek neúplným a nepřesvědčivým. Správní soud poučil odvolací orgán, že „z odůvodnění rozhodnutí správního orgánu musí být seznatelné, proč správní orgán považuje námitky účastníka za liché, mylné nebo vyvrácené, které skutečnosti vzal za podklad svého rozhodnutí, proč považuje skutečnosti předestírané účastníkem za nerozhodné, nesprávné nebo jinými řádně provedenými důkazy vyvrácené, podle které právní normy rozhodl, jakými úvahami se řídil při hodnocení důkazů a jaké úvahy jej vedly k výslednému rozhodnutí. Jinak je rozhodnutí správního orgánu nepřezkoumatelné pro nedostatek důvodů.“

V obnoveném řízení vydalo ministerstvo dne 19. 11. 2021 pod č. j. MPSV-2021/184261-922 nové rozhodnutí (dále také „odvolací rozhodnutí“). Jeho zákonností jsem se z podnětu opatrovnice věnoval v tomto šetření. Jak už jsem v úvodu předestřel, dospěl jsem k závěru, že odvolací orgán odstranil pochybení vytýkané správním soudem pouze částečně. Přesvědčivým shledávám odůvodnění zvládání mobility a stravování. U zbývajících tří základních životních potřeb (orientace, oblékání a obouvání a tělesná hygiena) považují posouzení stále za neúplné a nepřesvědčivé.

▪ **Orientace**

Již správní soud poukazoval na to, že v napadeném rozhodnutí ministerstvo orientaci neuznalo pouze s odůvodněním, že v některých lékařských zprávách je obsažena obecná informace, že stěžovatelka je „lucidní a orientovaná“. Zdůraznil rovněž, že se ministerstvo (resp. posudkový orgán) vůbec nevypořádalo s důkazy, které se orientací u stěžovatelky zabývají přesněji, a **výslovně se v nich píše, že stěžovatelka není orientovaná časem**. Konkrétně jde o záznam ze sociálního šetření, zprávu praktického lékaře (ze dne 24. 4. 2018, ale i starší) a posudek znalce pro účely řízení o omezení svéprávnosti.

Ačkoli soud přímo požadoval, aby byl rozpor odstraněn a zvládání orientace důsledněji vyhodnoceno, posudková komise Ministerstva práce a sociálních věcí (dále také „posudková komise“) na tuto výhradu nijak nereagovala a neuznání pomoci u orientace přešla obecnou frází „nebylo doloženo funkčně závažné postižení smyslových a mentálních schopností, resp. nebyla doložena taková tíže postižení, která by odůvodňovala

1 Rozsudek ze dne 25. 3. 2021, čj. 72 Ad 6/2020 - 23, www.nssoud.cz.

neschopnost se orientovat v přirozeném sociálním prostředí“. Ministerstvo následně toto odůvodnění akceptovalo.

Opatrovnice mi k této otázce telefonicky sdělila, že stěžovatelka sice chápe pojmy, jako je ráno, poledne a večer, ale přesné určování hodin/času stále nezvládá, nechápe ani význam pojmu „za hodinu, pozítří, za měsíc“ atd. Zopakovala i to, že neurčí datum, a ani si nepamatuje datum narození. Tyto informace namítala i v průběhu řízení, aniž její námítky ministerstvo zohlednilo.

Bohužel ani po výtce učiněné správním soudem se ministerstvo s touto základní životní potřebou nevyřádalo a pochybnosti o správnosti posouzení přetrvávají.

▪ **Oblékání a obouvání**

Dle správního soudu „žalovaný neobjasnil zvládnutí ZŽP oblékání a obouvání při duševním deficitu žalobkyně a omezené funkci pravé ruky, jak zvládne v přijatelném standardu 1. vybrat si oblečení a obutí přiměřené okolnostem, 2. rozeznat rub a líc oblečení a správně je vrstvit, 3. oblékat se a obouvat se, 4. svlékat se a zouvat se, 5. manipulovat s oblečením v souvislosti s denním režimem“.

Posudková komise v posudku ze dne 21. 10. 2021 v posudkovém zhodnocení píše: „posuzovaná se zvládla částečně adaptovat na své postižení, byla patrná velká motivace k nezávislosti.“ Neuznání potřeby pomoci dále odůvodňuje dalším obecným konstatováním, že nebyla objektivizována taková tíže postižení duševních, zrakových a fyzických schopností, která by odůvodňovala případně s vhodnými facilitátory nezvládat tuto základní životní potřebu v rozsahu daném posudkovými kritérii. Zároveň se předpokládá používání zdravotním obtížím přizpůsobeného oblečení, obuvi.“

Posudková komise tyto závěry patrně opírá o propouštěcí zprávu z rehabilitačního ústavu z května 2016, podle níž se stěžovatelka snaží o maximální nezávislost. Upozorňuji ale, že **snaha o maximální nezávislost není totéž co skutečné dosažení nezávislosti!**

Posudková komise rovněž cituje zprávu z vyšetření rehabilitačním lékařem ze dne 21. 6. 2018, ze které vyplývá, že se při vyšetření byla stěžovatelka schopna svléknout a obléknout. Ani z této informace nelze automaticky dovozovat úplnou samostatnost stěžovatelky při oblékání, neboť lékař současně poznamenává, že s ohledem na letní období si stěžovatelka vysvlékala pouze jednu lehkou vrstvu oblečení. Opatrovnice přitom v průběhu řízení poukazovala na potřebu pomoci při oblékání podprsenky. Vzhledem k tomu, že má stěžovatelka pravou ruku zcela nefunkční, připadá mi námítka opatrovnice jako relevantní a odůvodnění posudkové komise jako nedostatečné.

V této části považuji za vhodné pozastavit se také u výroku posudkové komise, která snížení příspěvku odůvodnila i částečnou adaptací na postižení. Toto odůvodnění bych mohl akceptovat tehdy, pokud by posudková komise vysvětlila, v jakých oblastech (aktivitách, činnostech) se stěžovatelka na postižení adaptovala. Posudková komise ale žádné bližší vysvětlení neposkytla.

▪ **Tělesná hygiena**

Opatrovnice v průběhu řízení několikrát upozorňovala, že stěžovatelka není schopna si sama nastavit teplotu vody, potřebuje pomoc při čištění zubů, česání vlasů a po umytí potřebuje pomoc druhé osoby při osušování, neboť pravá ruka je zcela nefunkční. Posudková komise, ačkoli ji nedostatečné odůvodnění vytkl již správní soud,

opět nereflektovala námitky a opakovaně se uchýlila k obecnému konstatování „nebyla objektivizována taková tíže postižení duševních, zrakových a fyzických schopností, která by odůvodňovala případně s vhodnými facilitátory nezvládat tyto základní životní potřeby“.

Z podkladů vyplývá, že se stěžovatelka naučila malovat a psát levou rukou, čištění zubů levou rukou za pomoci dávkovače pasty by proto skutečně mohla zvládnout sama. Osobně si ale nedovedu představit, že by byla schopna se sama jednou rukou adekvátně osušit po koupeli nebo po sprše. Stejně pochybnosti mám, i pokud jde o mytí a česání vlasů.

Správní soud žalovanému uložil v dalším řízení provést „zjištění skutkového stavu tak, aby o něm nebyly důvodné pochybnosti, a rozhodnutí odůvodní tak, aby se vypořádal se všemi rozhodnými skutečnostmi a námitkami žalobkyně, které mají s rozhodnými skutečnostmi přímou souvislost“. Skutečnost, že nové rozhodnutí, resp. nový posudek, ve mně stále budí pochybnosti, nápravy, kterou požadoval správní soud, nebylo v obnoveném řízení dosaženo.

Vážený pane ministře, dle § 18 odst. 1 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, si Vás dovoluji požádat, abyste se ve lhůtě **30 dnů** od doručení tohoto dopisu vyjádřil ke zjištěným pochybením a informoval mě o přijatých opatřeních k nápravě, nejlépe formou zrušení odvolacího rozhodnutí v přezkumném řízení.

Děkuji Vám za spolupráci a zůstávám s pozdravem.

JUDr. Stanislav Křeček v. r.
veřejný ochránce práv
(dopis je opatřen elektronickým podpisem)